

Rovaniemi

**Lapin musiikki- ja tanssiopiston
yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma
2023 - 2025**

Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu oppilaitoksissa

Tasa-arvolain mukaan oppilaitosten tulee laatia toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma eli toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma. Lisäksi jokaisella oppilaitoksella – jos se on vähintään 30 hengen työpaikka – tulee olla myös henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma. Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu tukee osaltaan opetuksen ja työyhteisön kehittämistä.

Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman laadintavelvoite koskee kaikkia oppilaitoksia eli peruskouluja, lukiota, ammatillisia oppilaitoksia, ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja korkeakouluja sekä vapaan sivistystyön oppilaitoksia. Myös yksityiset, koulutusta järjestävät tahot kuuluvat säännöksen piiriin. Tasa-arvosuunnitelma on perusteltua laatia myös niille esiopetusryhmille, jotka eivät toimi kouluissa.

Tämän Rovaniemen kaupungin oppilaitoskohtaisten yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien yhteisen osan on laatinut työryhmä, johon kuuluivat Mikko Holma, Ismo Lahtela, Minna Lilja-Kuistio, Riitta Pietarila sekä vetäjänä Anna-Maria Palo. Lausunnot pyydettiin koulujen oppilaskunnilta ja suunnitelmassa erikseen käsiteltyjen vähemmistöjen edustajilta. Lausuntonsa antoivat Hirvaan, Korkalovaaran ja Ounasjoen koulujen sekä Ounasvaaran lukion opiskelijakunnat, Saamelaiskäräjät ja SETA ry.

1. Johdanto

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo on Suomessa keskeinen yhteiskuntapoliittinen tavoite, jota säätelee laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (L 232/2005), jäljempänä tasa-arvolaki. Sukupuolten välinen tasa-arvo ei merkitse samanlaisuuden vaatimusta, mutta naisten ja miesten erilaisuus ei saa johtaa eriarvoiseen asemaan tai kohteluun yhteiskunnassa. Tarvitaan aktiivista toimintaa molempien sukupuolten koulutus- ja uravalintojen monipuolistamiseksi. Yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellosta säädetään Suomen perustuslain perusoikeussäännöksissä, joita täsmentävät useissa eri laeissa säädetty syrjinnän kiellot sekä tasapuoliseen kohteluun velvoittavat säädökset. Euroopan Unionin jäsenmaat ovat sitoutuneet eristämään yhdenvertaisuutta ja vastustamaan syrjintää. Vuonna 2000 annetut kaksi direktiiviä, ns. rasismidirektiivi ja työsyryntädirektiivi on pantu Suomessa toimeen yhdenvertaisuuslailla (L 21/2004), jossa kielletään syrjintä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 pitää arvoperustanaan mm. ihmisyyttä, sivistystä, tasa-arvoa ja demokratiaa:

Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton.

Täsmälleen sama asia on myös Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015 arvoperustassa. Työelämässä noudatettavia yhdenvertaisuutta koskevia säännöksiä on yhdenvertaisuuslaissa sekä työ- ja virkasuhdelainsäädännössä. Ohjeet henkilöstöä koskeviin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioihin, ongelmatilanteisiin ja niiden ratkaisuihin ovat osa erikseen laadittavia henkilöstöpoliittisia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia.

Oppilaitosten tulee laatia opetustoiminnan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma yhdessä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa. Opetustoimen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa kiinnitetään huomiota tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen ja edistämiseen mm. opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuorituksia arvioitaessa ja opinto-ohjauksessa.

2. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä strategiatausta

Rovaniemen kaupunkistrategian painotukset vuoteen 2030 saakka ovat: 1. Alueen elinvoimaisuus, 2. Yritysten kilpailukyky, 3. Asukkaiden hyvinvointi ja 4. Viihtyisä elinympäristö. Strategisia painotuksia tukevia tavoitteita ovat mm. kansainvälisyys, monipuoliset työelämän mahdollisuudet, ennaltaehkäisevä toiminta ja hyvinvointierojen kaventaminen, sujuvan arjen palvelut, toimiva yhteiskuntarakenne; asuminen, liikenne ja palvelut. Näihin tavoitteisiin pyrkiminen näkyy mm. kaupungin avoimuutena ja kansainvälisyytenä sekä tukirakenteina ja palveluverkostoina työllistymisen edistämiseksi. Strategiaa tukevia ohjelmia ovat mm: työllisyysohjelma, elinkeino-ohjelma, kansainvälistymisohjelma, vammaispoliittinen ohjelma, kotouttamisohjelma sekä lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma.

3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteet

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on edistää henkilöstön ja opiskelijoiden tasa-arvoista ja yhdenmukaista kohtelua. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisellä on myönteinen vaikutus henkilöstön ja opiskelijoiden viihtyvyyteen ja ilmapiiriin. Oppilaitoksissa työskentelevien asenteet ja toimintatavat vaikuttavat myös opiskelijoiden arvomaailmaan ja käyttäytymiseen.

Tasa-arvon edistämiseksi kouluyhteisössä tulee toimia niin, että oppilaita rohkaistaan tekemään sukupuolelleen epätyypillisiä aine- ja jatko-opiskeluvalintoja. Oppimateriaaleissa ja oppisisällöissä opettajalla on tärkeä rooli havaita ja kiinnittää oppilaiden huomio mahdollisiin sukupuolisiin stereotyyppioihin. Sekä tasa-arvo- että yhdenvertaisuustavoitteiden kannalta keskeisiä kehittämisalueita ovat: 1. Syrjinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen 2. Toiminnan ja käytäntöjen sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi ja yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteuttaminen 3. Osallisuuden lisääminen. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on auttaa Rovaniemen kaupungin oppilaitoksissa työskenteleviä tunnistamaan, arvioimaan ja tarvittaessa muuttamaan toimintatapojaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävään suuntaan.

Tasa-arvolla tarkoitetaan jokaisen ihmisen yhtäläisiä mahdollisuuksia tehdä valintoja, opiskella, kehittyä työssään sekä tulla kuulluksi, kohdelluksi ja palkituksi ilman asenteellisia tai rakenteellisia rajoituksia, jotka johtuvat sukupuolesta. Tasa-arvolaisissa syrjinnällä tarkoitetaan naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella tai eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä. Välillisellä syrjinnällä tarkoitetaan eri asemaan asettamista sukupuoleen nähden neutraalilta vaikuttavan säännön, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksena henkilöt voivat tosiasiallisesti

joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella. Välillistä syrjintää on myös eri asemaan asettaminen vanhemmuuden tai perhehuoltovelvollisuuden perusteella. Syrjintää on myös seksuaalinen häirintä ja häirintä sukupuolen perusteella, samoin kuin käsky tai ohje noudattaa syrjintää.

Yhdenvertaisuuslain mukaan syrjinnällä tarkoitetaan 1. sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (välitön syrjintä); 2. sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja sen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (välillinen syrjintä); 3. henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri (häirintä); 4. ohjetta tai käskyä syrjiä.

Myös kiusaaminen on syrjivää toimintaa. Kiusaamiseen liittyy seuraavia piirteitä:

- kiusaaminen on fyysistä, psyykkistä, verbaalista tai sosiaalista
- kiusaaminen on suoraa tai epäsuoraa
- se tapahtuu toistuvasti
- kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee epätasapaino
- se on tahallista ja tietoista
- sillä alistetaan ja loukataan toista
- siihen liittyy ryhmän vahvistava ja hyväksyvä käyttäytyminen

Tasa-arvoisena ja suvaitsevaisena oppimisympäristönä Rovaniemen oppilaitokset vaalivat suvaitsevaisuutta, tasa-arvoista kohtelua ja huomioivat erilaiset opiskelijat. Tasa-arvoajattelun ja yhdenvertaisuuden tulee olla näkyvä periaate myös kaikessa opetuksessa. Oppilaille turvataan sukupuolesta, iästä, etnisyydestä, äidinkielestä, vakaumuksesta, sukupuolisesta suuntautumisesta, vammasta tai terveydentilasta riippumatta yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet ja opetus. Opintosuoritukset arvioidaan tasa-arvoisesti. Oppimisyhteisössä kukaan ei joudu epäasiallisen kohtelun, kiusaamisen, häirinnän tai ahdistelun kohteeksi. Opiskelijavalinnoissa huomioidaan molemmat sukupuolet tasavertaisesti. Opetusjärjestelyt soveltuvat molemmille sukupuolille.

Muita heikommassa asemassa olevien positiivinen erityiskohtelu ei ole syrjintää; sillä pyritään takaamaan kohdehenkilölle yhtäläiset mahdollisuudet kuin sellaisilla, joilla ne ovat omasta takaa. Tämän periaatteen omaksuminen vaatii tiedostavaa keskustelua koulu yhteisössä, jotta opitaan hyväksymään positiivisen erityiskohtelun oikeudenmukaisuus.

3.1 Toiminta syrjintäepäilyssä

Mikäli koulun oppilas epäilee joutuneensa kokemaan luvussa 3 kuvattua syrjintää tai epäasiallista kohtelua, häntä rohkaistaan ja tuetaan ottamaan asia puheeksi huoltajan, luokanvalvojan, rehtorin, opinto-ohjaajan, kuraattorin tai koulupsykologin kanssa. Häntä opastetaan ja tuetaan ilmaisemaan syrjivästi tai epäasiallisesti käyttäytyneelle henkilölle, ettei hän hyväksy tämän toimintaa ja haluaa sen loppuvan. Jos käytös tästä huolimatta jatkuu, koulun rehtori kutsuu asianosaiset henkilöt, huoltajat ja mahdolliset muut tukihenkilöt keskusteluun, jossa asiaa käsitellään ja tehdään sopimus syrjivän ja epäasiallisen käytöksen loppumisesta.

Jos todettu epäasiallinen kohtelu ja syrjintä on ollut räikeää tai jatkunut pitkään, sen kohteeksi joutuneelle henkilölle tulee varmistaa riittävä apu ja tuki traumatisoitumisen ehkäisemiseksi.

Kun koulun henkilökuntaan kuuluva havaitsee syrjintää tai epäasiallista kohtelua, hänen tulee puuttua asiaan sekä tukea ja neuvoa kaltoin kohdeltua henkilöä, jotta vastenmielinen kohtelu saadaan loppumaan.

Tarpeen tullen syrjintäepäilytilanteissa noudatetaan erillistä kriisisuunnitelmaa ja kiusaamisen vastaista toimintamallia.

4. Sukupuolten välisen tasa-arvon toteutuminen opetustoimessa

Opetustyötä ja sen tukitoimia tekevien tulee olla tietoisia toimintansa mahdollisista sukupuolivaikutuksista. Oppimateriaaleissa saattaa olla sukupuolisia stereotypioita vahvistavia aineksia, mikä tulee ottaa huomioon ja osoittaa myös oppilaille. Vastaavasti on havaittavissa myös tasa-arvoa edistäviä aineksia, jotka tulee käsitellä niiden ansaitsemalla huomiolla.

Oppilaita tulee rohkaista tekemään valintoja ja painottamaan opiskelussaan asioita oman kiinnostuksensa mukaan riippumatta siitä, ovatko valinnat omalle sukupuolelle tyypillisiä vai eivät. Eri vahvuusalueita tulee kohdella samanarvoisina riippumatta siitä, kummalle sukupuolelle ne ovat tunnusomaisia. Esimerkiksi matemaattinen lahjakkuus ja kielellinen lahjakkuus ovat samanarvoisia.

Työssä on tiedostettava yhtäläinen huomion ja tuen jakaminen sekä tytöille että pojille ja sukupuolesta riippumaton suhtautuminen sekä toivottuihin että ei-toivottuihin käytösmalleihin. Opetustilanteet käytännön järjestelyineen tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että ne eivät edistä kenenkään altistumista sukupuoliselle häirinnälle.

5. Vähemmistöt opetustoimessa

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa, joka otetaan käyttöön 1.8.2016, arvoperustaan kuuluvat ihmisyyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia. Niiden mukaan perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle; ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureja kohtaan. Opetus vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja edistää eri kulttuurien välistä vuorovaikutusta.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmakansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014:16)

5.1. Maahanmuuttajat ja muu vieraskielinen väestö

Maahanmuuttajien osuus väestöstä on kasvanut nopeasti syyskesällä 2015 alkaneen turvapaikanhakijavirran seurauksena. Rovaniemen kaupungin opetustoimi on lisännyt maahanmuuttajien peruskouluun valmentavaa koulutusta. Suomi toisena kielenä –opetusta annetaan vieraskielisille oppilaille heidän oman tasonsa mukaisesti. Oppivelvollisuusiän ylittäneillä vieraskielisillä on mahdollisuus suorittaa peruskoulun oppimäärä Rovaniemen aikuislukion järjestämässä koulutuksessa.

Vieraskielisen väestönosan voimakas kasvu aiheuttaa mielipiteiden jakautumista ja ei-toivottujen reaktioiden ja ääri-ilmiöiden esiintymistä. Ajankohtaisia asioita käsitellään kouluissa aktiivisesti ja opettajan tehtävä on ohjata keskustelua ja ajattelua opetus suunnitelman hengen mukaiseen suuntaan. Erittäin tärkeää tämä on silloin, kun tapahtuu suurta huomiota herättäviä asioita, jotka voivat johtaa vihareaktioihin. Rehtorilla on tässä merkittävä rooli pedagogisena johtajana.

5.2. Romaniväestö

Suomessa asuu noin 10 000 romaniväestöön kuuluvaa henkilöä. Suomeen romanit tulivat 1500-luvulla. Valtiovallan suhtautuminen sekä Ruotsi-Suomessa, Venäjän suuriruhtinaskunnassa että vielä 1900-luvun alkupuolen itsenäisessä Suomessa oli valtaväestöön sulauttamista kannattavaa. Romaniväestön poliittinen ja kulttuurinen vahvistuminen alkoi 1960-luvulla ja heidän asemaansa alettiin vahvistaa 1970-luvulla sosiaali-, kulttuuri- ja koulutuspoliittisin toimin. Tärkeimmät vähemmistöpiirteet Suomen romaneilla ovat oma historia, oma vanha sivistys, omat kulttuuritavat, oma kieli, perheen ja suvun yhteenkuuluvuus, perinteinen pukeutuminen ja elämäntapa, käsityötaito, hevosten hoito ja raviurheilu. Romaniväestön etuja valvoo Romaniasian neuvottelukunta sekä Euroopan romanifoorumi.

Opetusjärjestelyjen tulee olla sellaisia, etteivät ne edellytä romaniväestöön kuuluvan henkilön toimimaan tai pukeutumaan oman kulttuurinsa vastaisesti. Opetuksen ja kouluyhteisön tulee tukea omien vähemmistöpiirteiden säilymistä ja vahvistumista ja hyödyntää niiden rikastuttavaa vaikutusta koko yhteisössä.

5.3. Saamelaiset

Saamelaiset ovat Euroopan unionin ainoa ja Suomen perustuslaissa tunnustettu alkuperäiskansa. Saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluvat Enontekiön, Utsjoen sekä Inarin kunnat sekä Sodankylän pohjoisosassa sijaitseva Lapin paliskunnan alue. Kotiseutualueen asukkaiden enemmistö puhuu suomea äidinkielenään.

Lapin maakunnan alueella asuu noin puolet koko maan saamelaisväestöstä, johon kuuluu noin 10 000 henkilöä. Suurimmat keskittymät ovat Rovaniemellä ja pääkaupunkiseudulla, molemmissa noin 1000 henkilöä. Suomessa puhutaan kolmea saamen kieltä: pohjois-, inarin- ja koltansaamea, jotka uhanalaisuudestaan huolimatta ovat edelleen ensiksi opittuja äidinkieliä. Rovaniemen kaupungin opetustoimi edistää saamen kielten ja kulttuurin opetusta

kaikilla tasoilla. Saamenkielistä opetusta ja varhaiskasvatusta edistetään yhteistyössä Saamelaiskäräjien, yliopiston sekä paikallisen saamelaisyhdistyksen kanssa.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. (Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 2014: 86)

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, perusopetusta täydentävänä opetuksena saamen kieltä voivat opiskella saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on saame. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014:446)

Opetuksessa hyödynnetään kaupungissa toimivia saamelaisyhteisöjä, asiantuntijatahoja sekä Saamelaiskäräjien valmistamaa opetusmateriaalia. Opettajan tärkeä tehtävä on varmistaa tiedon oikeellisuus kaikessa opetusmateriaalissa. Puutteellisia tietoja tulee täydentää ja vääriä korjata syrjinnän ehkäisemiseksi.

5.4. Eri uskontokunnat

Suomen väestöstä noin 73% kuuluu Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja Suomen ortodoksiseen kirkkoon reilu prosentti. Uskontokuntiin kuulumattomia on noin 24%. Loput noin kaksi prosenttia kuuluvat muihin uskontokuntiin, joista tällä hetkellä islamilaisuus on maahanmuuton lisääntyneitä voimakkaassa kasvussa.

13 § [\(6.6.2003/454\)](#)

Uskonnon ja elämäntietämisen opetus

Perusopetuksen järjestäjän tulee järjestää oppilaiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnon opetusta. Opetus järjestetään tällöin sen mukaan, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan oppilaiden enemmistö kuuluu. Tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvat oppilaat osallistuvat oman uskontonsa opetukseen. Oppilas, joka ei kuulu tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan, voi huoltajan ilmoittama asiasta perusopetuksen järjestäjälle osallistua mainittuun uskonnonopetukseen.

Vähintään kolmelle evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai vähintään kolmelle ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvalla oppilaalla, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnon opetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta.

Muuhun kuin 2 momentissa mainittuihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvalla vähintään kolmelle oppilaalle, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta, jos heidän huoltajansa sitä pyytävät.

Jos oppilas kuuluu useampaan kuin yhteen uskonnolliseen yhdyskuntaan, oppilaan huoltaja päättää, minkä uskonnon opetukseen oppilas osallistuu.

Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle oppilaalle, joka ei osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, opetetaan elämäntietämistä. Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvalla oppilaalle, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta, opetetaan huoltajan pyynnöstä elämäntietämistä. Perusopetuksen järjestäjän tulee järjestää elämäntietämisen opetusta, jos opetukseen oikeutettuja oppilaita on vähintään kolme.

Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumaton oppilas voi huoltajan pyynnöstä osallistua myös sellaiseen perusopetuksen järjestäjän järjestämään uskonnon opetukseen, joka oppilaan saaman kasvatuksen ja kulttuuritaustan perusteella ilmeisesti vastaa hänen uskonnollista katsomustaan. (Perusopetuslaki 628/1998)

Koulutuksenjärjestäjä ja koulu tiedottavat perusopetuslain 13§:n sisällöstä Rovaniemellä vähemmistöinä oleviin uskontokuntiin kuuluvia ja uskontokuntiin kuulumattomia oppilaita ja heidän huoltajiaan.

5.5. Seksuaalivähemmistöt ja sukupuolivähemmistöt

Koululaisilla seksuaali-identiteetin kehittymisen vaiheet vaihtelevat yksilöllisesti ja ikäkausittain. Opetushenkilöstön tulee ottaa huomioon tämä ja pidättäytyttävä ottamasta liian voimakkaasti kantaa seksuaalisuuden eri ilmentymiin hyväksyttävä – ei hyväksyttävä –akselilla. Oppiaineissa, joissa seksuaalisuutta käsitellään (terveystieto, biologia) tulee huolehtia siitä, ettei oppilaalle synny käsitystä heteroseksuaalisuudesta ainoana hyväksyttävänä suuntautumisenä. Yhteiskuntaopissa käsitellään perhemalleja ja tässä yhteydessä keskustellaan myös sateenkaariperheistä.

Seksuaalivähemmistöihin liittyvistä lainsäädännöllisistä kysymyksistä, kuten homoparien vihkiminen avioliittoon ja lapsen adoptio-oikeus, keskustellaan opetuksessa, mutta opettajan tehtävänä on ennen kaikkea esitellä nykyinen tilanne ja moderoida oppilaiden keskustelua niin, että ihmisoikeuksia loukkaavia mielipiteitä ja ilmaisuja ei tule sallia.

Sukupuolivähemmistöön kuuluvalla tarkoitetaan henkilöä, jolla sukupuolen eri ulottuvuudet (biologinen, anatominen, sosiaalinen, psyykinen, juridinen) eivät ole yhtenäisesti määriteltävissä mieheksi tai naiseksi. Henkilö saattaa esim. kokea sosiaalisesti ja psyykkisesti sukupuolensa toiseksi kuin mitä hänen biologinen, anatominen ja juridinen sukupuolensa on. Tällainen henkilö joutuu nuoruusikänsä aikana läpikäymään muita voimakkaamman sukupuoli-identiteetin muodostumiskriisin. Tilannetta voi koulussa helpottaa välttämällä tiukkaa kaksijakoista (nainen – mies) sukupuolinormatiivisuutta. On syytä ottaa pohdittavaksi, onko esim. syvälle juurtunut tapa jakaa oppilaat poikiin ja tyttöihin tietyissä tilanteissa aina välttämätöntä.

5.6. Vammaiset

On toivottavaa, että vammainen oppilas voi käydä samaa koulua terveiden oppilaiden kanssa, mikä mahdollistetaan tukitoimin, tilajärjestelyin, rakennuksen varustein ja apuvälinein sekä myös osana kasvatustyötä antamalla tarvittaessa myös muille oppilaille yhteistä vastuuta huolehtia luokkatoveristaan esimerkiksi ruokailuavustajavuoroin. Kouluja peruskorjattaessa ja uusia tiloja suunniteltaessa huomioidaan esteetön kulkeminen koulussa ympäristöineen.

Erityiset opetusjärjestelyt

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

- 1) oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
- 2) perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta; tai
- 3) se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Jos oppilaan huoltaja ei ole tehnyt esitystä opiskelun järjestämisestä 1 momentissa tarkoitettulla tai sen nojalla säädettyllä tavalla, on huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Muille kuin oppivelvollisille järjestettävässä opetuksessa on vastaavasti varattava oppilaalle tilaisuus tulla kuulluksi. ([13.6.2003/477](#)) (Perusopetuslaki 628/1998, 18§)

5.7 Aikuiset ja ikääntyvä väestö

Väestön ikääntymisen vuoksi kaupungin palvelurakenteet tulee suunnitella rakenteen muutosten mukaisesti. Tätä edellyttää laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista 980/2012. Laki tukee yhdenvertaisten sosiaali- ja terveystalvuelujen lisäksi hyvinvointitalvuelujen järjestämistä koko kunnan alueella sekä kantaväestölle että huomioiden ikääntyvät maahanmuuttajat.

Rovaniemen kaupungissa on tehty ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma vuoteen 2020 asti Arjen teoilla –arjessa kuntoon, jonka ovat hyväksyneet perustalvvelautakunta ja kaupunginhallitus 2014.

Rovaniemen kaupunkistrategian 2013 arvopohjat osallisuus, kilpailukyky ja hyvinvointi sisältyvät ko hyvinvointisuunnitelmaan.

Kansalaisopiston tarjoama elinikäinen oppimisen koulutus vauvasta vaariin ja opettajien työllistäminen eläkkeelläkin tukevat kaiken ikäisten kuntalaisten hyvinvointia, osallistumista, toimintakykyä ja terveyttä. Tavoite on tarjota koulutusta tasapuolisesti koko kaupungin alueella ja lähipalveluna Rovaniemen kaupunkistrategian 2030 mukaisesti. Lisäksi kansalaisopisto pyrkii järjestämään koulutusta tasapuolisesti iästä, sukupuolesta ja kansallisuudesta sekä vähemmistöryhmästä riippumatta.

Rovaniemen kaupungin kansalaisopistolla ei ole omia opetustiloja vaan se ja tarjoaa opetusta kaupungin kouluilla, kylätaloilla ja nuorisotiloilla yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Uusia kouluja suunniteltaessa on hyvä huomioida elinikäinen oppiminen ja myös ikääntyvä henkilö oppijana oppimisympäristössä.

5.8 Maantieteellinen yhdenvertaisuus

Rovaniemen kaupunki sijaitsee maantieteellisesti laajalla alueella, mikä asettaa suuria haasteita yhdenvertaisten palvelujen saatavuudelle ja saavutettavuudelle. Koulu- ja koulukuljetukset järjestetään perusopetuslain edellyttämin ehdoin, mutta opintojen valinnaisuuden yhdenvertaisia toteutumismahdollisuuksia ei ole vielä saavutettu. Jos oppilas valitsee valinnaiskielen, jonka lähiopetusta ei anneta hänen omalla koulullaan, kuljetus oppitunneille on vanhempien vastuulla. Tätä tasa-arvoisempi tilanne olisi opetuksen järjestäminen vanhempien kuljetusvalmiudesta riippumattomalla tavalla käyttäen reaaliaikaista ääni- ja kuvayhteyttä sekä verkkomateriaalia.

Koulupalvelukeskuksella on merkittävä rooli huolehtia siitä, että kaikilla kouluilla on yhtäläiset taloudelliset mahdollisuudet oppilaiden kuljetuksia edellyttäviin opetustilanteisiin, kuten liikunta- ja kulttuuripaikkakäynteihin.

6. Lapin musiikki- ja tanssiopisto

Lapin musiikki- ja tanssiopisto on Rovaniemen kaupungin ylläpitämä alueellinen oppilaitos. Sivutoimipisteet ovat Sodankylässä, Pellossa ja Ranualla. Opetus on taiteen perusopetuksen musiikin ja tanssin laajan oppimäärän mukaista. Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

Oppilaita on yhteensä 1001 (20.9.2023), joista klassisen musiikin opiskelijoita 358, rytmimusiikin opiskelijoita 72, varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelijoita 373, tanssin perus- ja syventävien opintojen opiskelijoita 190 ja varhaisiän tanssikasvatuksen opiskelijoita 50.

Musiikin taiteen perusopetusta järjestetään kaikissa Lapin musiikki- ja tanssiopiston sopimuskunnissa. Tanssin taiteen perusopetusta järjestetään vain Rovaniemellä. Kaikkiin hakijoihin sovelletaan yhdenvertaisia valintaperusteita. Tanssinopetuksen sekä varhaisiän musiikkikasvatuksen oppilaat otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä.

Musiikin perusopintoihin oppilaat otetaan valintakokeen kautta. Toisessa Suomen musiikkioppilaitosten liiton jäsenoppilaitoksessa opiskellut oppilas voi jatkaa opintojaan Lapin musiikki- ja tanssiopistossa.

6.1. Lapin musiikki- ja tanssiopiston oppimiskäsite

Lapin musiikki- ja tanssiopiston oppimiskäsite perustuu Opetushallituksen taiteen perusopetuksen musiikin ja tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteisiin, jonka mukaan oppiminen on aktiivinen ja tavoitteellinen prosessi, johon yksilöllisten ominaisuuksien ja motivaation lisäksi vaikuttaa opiskeluympäristö.

Opetuksessa otetaan huomioon, että oppilas valikoi ulkomaailmasta tulevaa informaatiota aiemman tietorakenteensa perustalta, jäsentää sitä aikaisempien taitojensa ja tietojensa pohjalta ja rakentaa näin kuvaa maailmasta ja itsestään tämän maailman osana.

Vuorovaikutuksellisenä ja tilannesidonnaisena musiikin ja tanssin oppiminen liittyy olennaisesti siihen sosiaaliseen ja kulttuuriseen tilanteeseen, jossa se tapahtuu.

Opetuksessa otetaan huomioon, että oppiminen on seurausta oppilaan omasta toiminnasta. Opettajalla on siten keskeinen merkitys sekä oppilaan opiskelutaitojen että opiskeluympäristön kehittämisessä sellaiseksi, että se mahdollistaa erilaisten oppilaiden edistymisen. Oppimisen säätelyssä on tärkeää, että oppilas oppii tarkkailemaan omaa opiskeluaan ja oppimistaan tiedostaen niihin sisältyvät vahvuudet ja heikkoudet.

Oppiva ihminen on aktiivinen toimija, joka rakentaa osaamistaan aiemmin oppimansa pohjalle. Opiskelu tapahtuu jatkuvassa vuorovaikutteisessa ohjauksessa, jossa oppilas oppii asettamaan itselleen tavoitteita ja toteuttamaan niitä. Rohkaiseva ja kannustava palaute vahvistaa oppilaan minäkuvaa ja itseluottamusta. Oppiminen on osa ihmisenä kasvamista ja yhteisön hyvää elämää. Moniaistisuus, kehollisuus ja taiteidenvälisyys rikastuttavat oppimiskokemusta. Kokonaisvaltainen opiskeluprosessi auttaa oppilasta ymmärtämään kokemuksiaan ja tiedostamaan oppimisen tapojaan.

6.2. Lapin musiikki- ja tanssiopiston oppimisympäristö

Lapin musiikki- ja tanssiopiston opiskeluympäristö perustuu Opetushallituksen taiteen perusopetuksen musiikin ja tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteisiin 2017.

Taiteen perusopetuksessa oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja käytäntöjä, joissa taiteenalan opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Lähtökohtana on, että oppimisympäristöt ovat fyysisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti turvallisia. Ne ovat ilmapiiriltään avoimia ja myönteisiä sekä rohkaisevat ja innostavat oppilaita kehittämään osaamistaan.

Monipuolisten oppimisympäristöjen tarkoituksena on tukea oppilaiden kasvua ja innostaa heidät oppimiseen. Ne myös tarjoavat jokaiselle oppilaalle mahdollisuuden onnistumiseen ja osaamisen kokemuksiin. Tavoitteena on, että oppimisympäristöt luovat edellytykset taiteenalalle ominaiseen aktiiviseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Tavoitteena on myös luoda edellytyksiä taiteiden välisen osaamisen kehittämiseen.

Tarjoamme oppimiselle asianmukaiset tilat, välineet ja käytännöt. Yksilö- ja ryhmäopetuksessa sekä yhteytoiminnassa vallitsevat luottamukselliset suhteet ja keskinäinen kunnioitus. Avoin ja myönteinen ilmapiiri rohkaisee oppimiseen ja luovaan ilmaisuun. Oppilaamme voivat myös osallistua konsertteihin, näytöksiin ja projekteihin, käyttää erilaisia oppimisympäristöjä ja tutustua eri taiteenaloihin.

Lähteet:

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista 980/2012

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 232/2005

Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

Perusopetuslaki 628/1998

Rovaniemen kaupunkistrategia

Taiteen perusopetuksen musiikin ja tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017

Yhdenvertaisuuslaki 21/2004

Tilastokeskuksen tilastot: www.stat.fi

<http://www.unric.org/fi>